gemeente Zoetermeer

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2024 – 2027

Mei 2024

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2024 –2027

Inhoud

Inleiding 3
1.1 Alcoholwet 3
1.2 Lokale nota preventief gezondheidsbeleid en GALA 3
Cijfers 4
2.1 Lokale cijfers 4
2.2 Terugblik in het bereiken van jongeren en ouders 4
2.3 Terugblik bij Handhaving 6
Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2024 - 2027 6
3.1 Uitgangspunten en overkoepelend hoofddoel 6
3.2 Uitgangspunt 1 Educatie en Bewustwording (Sociaal Domein) 7
3.3 Uitgangspunten 2 en 3 (Regelgeving & Handhaving) 7
Participatieprocedure 7

gemeente Zoetermeer

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2024 –2027

Inleiding

1.1 Alcoholwet

Het gebruik van alcohol (onder alle leeftijden) kost de samenleving landelijk 2,3 tot 4,2 miljard euro per jaar[1]. Ruim 1% van de totale zorgkosten is het gevolg van alcoholgebruik. Effectief alcoholbeleid maakt dat mensen langer gezond leven, wat het welzijn van mensen bevordert en waarmee maatschappelijke kosten worden verlaagd.

Daarom zijn gemeenten sinds 2014 verplicht om elke vier jaar een Preventie- en Handhavingsplan alcohol (PHPA) vast te laten stellen door de gemeenteraad (Alcoholwet in artikel 43a). Dit PHPA bevat beleid voor zowel de preventie van alcoholgebruik onder met name jongeren, als de handhaving van de wet. Het PHPA is niet gericht op volwassenen, omdat de voorlichting hiervoor valt onder ‘Stimuleren van een gezonde leefstijl’. Dit beleid is bedoeld ter bescherming van jongeren tot 18 jaar. Hierin zijn zowel Sociaal Domein als Veiligheid, Vergunningen en Handhaving bij betrokken.

In het plan ‘Integraal werken aan een gezonde stad’ is als doelstelling opgenomen, dat het wettelijke verplichte PHPA integraal onderdeel uitmaakt van een bredere Zoetermeerse aanpak op middelengebruik.

1.2 Lokale nota preventief gezondheidsbeleid en GALA

In de nota ‘Lokaal preventief gezondheidsbeleid 2024-2027’ is ‘het stimuleren van een gezonde leefstijl bij jeugd en jongeren’ één van de prioriteiten. Het terugdringen van alcoholgebruik is daarvan één van de doelstellingen.

Aanvullend is vanuit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) bepaald, dat gemeenten zich moeten inspannen om te werken aan een gezond en actief leven van haar inwoners. Zoetermeer heeft hiervoor het plan ‘Integraal werken aan een gezonde stad[2]’ opgesteld. Voor de periode 2023- 2026 ontvangt de gemeente hiervoor extra financiële middelen om bij te dragen aan een Gezonde Generatie en een Gezonde Stad in 2040.

‘Het opgroeien in een kansrijke omgeving (OKO) en het vroegsignaleren van alcoholgebruik’ maakt hiervan deel uit. Ook achterliggende factoren zoals armoede en eenzaamheid worden met deze integrale aanpak bestreden.

[1] Maatschappelijke kosten-baten analyse van beleidsmaatregelen om alcoholgebruik te verminderen (RIVM 2018)
[2] Integraal werken aan een gezonde stad

Cijfers

2.1 Lokale cijfers

In 2021 is door de GGD[3] een meting gedaan betreffende het alcoholgebruik onder minderjarige Zoetermeerse jongeren (lokaal niveau). De voorgaande cijfers waren op regionaal niveau waardoor deze niet met elkaar vergeleken kunnen worden.

Jongerenonderzoek GGD Haaglanden voor de gemeente Zoetermeer	2021
12- tot en met 18-jarigen dat wel eens alcohol gebruikt heeft	42%
12- tot en met 18-jarigen dat recent (in de afgelopen maand) alcohol gebruikt heeft	19%
12- tot en met 18-jarigen dat recent (in de afgelopen maand) dronken of aangeschoten is geweest	7%
12- tot en met 18-jarigen dat in de afgelopen maand bij één gelegenheid vijf of meer glazen heeft gedronken (bingedrinken)	11%

Aan de hand van de bovenstaande uitslagen is te zien dat in 2021 19% van de Zoetermeerse jongeren tussen de 12 en 18 jaar rapporteerden, dat zij in de afgelopen maand één keer of vaker alcohol hebben gedronken. Landelijk is dit 29%. Meer meisjes (19,9%) dan jongens (18,4%) dronken alcohol. Er blijkt een lichte relatie te zijn tussen onderwijsniveau en alcoholgebruik. Onder vmbo- scholieren wordt (met 20,9%) meer alcohol gedronken dan door havo/vwo- scholieren (17,8%).

Van de jongvolwassenen tussen de 16-25 jaar rapporteerde 70,5% dat ze in de afgelopen maand één keer of vaker alcohol dronken, tegenover 77,2% landelijk.

Van de 16 tot 17-jarigen geeft 50,1% aan te drinken. In de groep 16-25- jarigen vindt 19,8% het normaal om samen met vrienden 10 glazen alcohol op één dag te drinken (bingedrinken).

Voor de groep 12-18 jaar worden in 2024 nieuwe data gepubliceerd; voor de leeftijdsgroep 16-25 jaar komen deze cijfers in 2025.

2.2 Terugblik in het bereiken van jongeren en ouders

Tijdens de jaren van de Coronapandemie, 2021 en 2022, bleek de uitvoering van veel regulier aanbod, zoals preventievoorlichting op scholen, een stuk lastiger dan normaal. Desondanks is er veel inspanning verricht om jongeren aandacht te geven. Zo vond er veel samenwerking tussen de ketenpartners plaats en er is geprobeerd om via alternatieve routes jongeren en ouders te bereiken.

[3] Gezondheidsgids Haaglanden - Alcoholgebruik - Zoetermeer (ggdhaaglanden.nl)

Dit betrof bijvoorbeeld voorlichting op straat, in wijken, buurthuizen, kraampjes etc. De aantallen in het bereik van minderjarige jongeren en ouders vanuit het reguliere en alternatieve aanbod is terug te zien in onderstaande tabel.

Bereik				
		Regulier	Alternatief	Totaal
2021	Minderjarige jongeren	99	948	1.047
	Ouders	0	135	135
2022	Minderjarige jongeren	656	1183	1.839
	Ouders	0	124	124
2023	Minderjarige jongeren	645	512	1.157
	Ouders	312	391	703

Opvallend is dat tijdens de Coronaperiode de benadering van jongeren en ouders via alternatieve wegen een groter bereik had dan via preventievoorlichting op scholen. Achteraf bleek het lastiger om de ouders van minderjarigen te bereiken. Daarnaast bleek dat niet elke ouder het een probleem vindt dat hun minderjarige kind alcohol drinkt.

Voor sportverenigingen is de verkoop van alcohol een belangrijke inkomstenbron om te kunnen blijven bestaan. Alcoholpreventie blijft hier daarom een ingewikkeld punt. Vanuit netwerkregie sport wordt aangegeven dat er meer effect wordt behaald door in de nieuwsbrief te blijven wijzen op de verplichting van IVA (Instructie Verantwoord Alcohol schenken) en op de mogelijkheid deze (digitaal) te volgen.

We realiseren ons dat deze periode een zeer bijzondere tijd was en dat nu de sociale contacten meer lijken op die van voor de Coronaperiode. Desondanks willen we in het uitvoeringsprogramma voor komende jaren de opgedane ervaringen gebruiken en inzetten naast de educatie in het reguliere aanbod.

2.3 Terugblik op Handhaving

Vanwege verminderde capaciteit, personele wisselingen en de coronamaatregelen hebben de integrale controles op evenementen terreinen minimaal plaatsgevonden. Ook hebben vanwege personele wisselingen en verminderde capaciteit minder horecacontroles plaatsgevonden in 2023. In 2024 wordt extra hierop ingezet. Daarnaast is het spreekuur voor horeca ondernemers niet tot stand gekomen. Wel zijn horecahandboeken uitgereikt aan de vergunninghouders. Hieruit is gebleken dat het handmatig uitreiken van de horecahandboeken efficiënter is dan de handboeken per post versturen. Deze actie wordt dan ook gecontinueerd in het herziene uitvoeringsprogramma. Het uitreiken van de handboeken wordt gecombineerd met een kennismakingsgesprek, zodat de vergunninghouder de ruimte heeft om vragen te stellen.

In de jaren 2021 en 2022 zijn drie jongeren doorverwezen naar Halt en in 2023 heeft geen enkele jongere een Halt-verwijzing gekregen.

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol 2024 - 2027

3.1 Uitgangspunten en overkoepelend hoofddoel

Op basis van de evaluatie van het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol (PHPA) 2019-2022 en de meest recente cijfers van de GGD Haaglanden over Zoetermeer blijven de uitgangspunten voor 2024 - 2027 ongewijzigd:

1. Educatie en bewustwording
2. Regelgeving
3. Handhaving

Aan de hand van de bovengenoemde drie uitgangspunten zijn de onderstaande doelen en speerpunten (zie 3.2 en 3.3) gehangen waarop wordt ingezet in het Plan 2024-2027.

Het behalen van deze doelen en speerpunten draagt bij aan het bereiken van het overkoepelende hoofddoel: *'Verlaging van het percentage minderjarige Zoetermeerse jongeren dat alcohol drinkt'*.
Voor het vergelijken van de nieuwe toekomstige cijfers en de oude cijfers zal gebruik gemaakt worden van de Gezondheidsmonitor van GGD Haaglanden.

3.2 Uitgangspunt 1 Educatie en Bewustwording (Sociaal Domein)

a. Minderjarige Zoetermeerse jongeren krijgen voorlichting over de (negatieve) effecten van alcohol. Daardoor worden zij zich meer bewust van de schadelijke gevolgen.

3.3 Uitgangspunten 2 en 3 (Regelgeving & Handhaving)

Indien de Alcoholwet niet wordt nageleefd kan de gemeente handhavend optreden. Handhaving van de Alcoholwet geschiedt op basis van het toezicht- en handhavingsmodel Alcoholwet en de bijbehorende sanctiematrix.

In het PHPA 2024-2027 wordt ingezet op de onderstaande speerpunten:

a. Toezicht op naleving van de Alcoholwet door elke alcoholwetvergunninghouder en ook ieder vermoedelijk alcoholverkooppunt[4] te controleren en indien nodig handhavend op te treden.

b. De focus leggen op zowel integrale[5] als reguliere[6] controles.

c. Controle en ondersteuning van paracommerciele instellingen zoals (sport)verenigingen in bezit van een Alcoholwetvergunning.

d. Het voorlichten van Alcoholwetvergunninghouders met betrekking tot het handhavingsbeleid rondom alcoholpreventie en andere bijkomende zaken.

In het ‘Uitvoeringsprogramma Alcoholpreventie 2024-2027’ worden de actiepunten per uitgangspunt en doel uitgewerkt samen met de bijbehorende resultaten.

Participatieprocedure

Voor het huidige PHPA 2019-2022 is een participatieprocedure doorlopen. Voor het herziene PHPA is het voorstel om geen participatieprocedure te doorlopen, omdat het een ondergeschikte herziening van een eerder vastgesteld beleidsvoornemen betreft. Volgens artikel 2.7.F. van de Participatieverordening is participatie dan niet verplicht.

[4] Voorbeelden van vermoedelijke alcoholverkooppunten zijn horeca, supermarkten en paracommerciële instellingen.

[5] Integrale controles betreffen geplande controles in samenwerking met ketenpartners (voorbeeld politie, Stedin, sociale recherche, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit en douane), waarbij op diverse aspecten (voorbeeld: illegale activiteiten, vergunning, fraude, hygiëne en stroomnet) wordt gecontroleerd of de wet- en regelgeving naar behoren wordt nageleefd.

[6] Een controle van onder andere de vergunning, inrichting en handelen van de exploitant aan de hand van de alcoholwet.